

Reviews and Annotations
Рецензии и анотации

САМОУЧИТЕЛ ПО АНГЛИЙСКИ ЕЗИК ЗА СРЕДНО НАПРЕДНАЛИ С АКТУАЛНИ ТЕКСТОВЕ И ЦЕННИ ПРИЛОЖЕНИЯ

Мария Стамболиева. (2016). *Английски език – самоучител в диалози – 2*.
София: Грамма. 352 стр. ISBN: 9789-5429-4306-8

Милка Хаджикотева
Нов български университет

„Английски език – самоучител в диалози – 2“ надгражда и развива натрупаните лексикални и граматически знания от „Английски език – самоучител в диалози – 1“ със същия автор, доц. д-р Мария Стамболиева. Както и първата част, втората е предназначена за желаещите да усвоят знания по английски език, но и да задълбочат натрупаните вече познания, като на вниманието им отново са предложени информативни, интересни и занимателни диалози и текстове. Без излишна теоретическа обремененост, но с изчерпателни разяснителни бележки, обяснения и упражнения, материалът е насочен към трудностите при усвояване на английския език като чужд от българи. Диалозите и текстовете са организирани тематично и функционално, като втората част успешно изпълнява целта, постигната в първата част на самоучителя, а именно да запознае аудиторията с полезни и интересни факти, свързани с англоезичната и българската култура, история, география и традиции, представени на английски език. Самоучителят е подходящ за уче-

ници, студенти и специалисти в различни области, които се обучават самостоятелно или организирано в занимални, школи и курсове с цел да развият вече натрупаните знания и умения, за да общуват успешно в международна среда.

Самоучителят е предназначен за обучавани, които вече са изградили знания и умения за използване на английския език на ниво А1 и А2 според Общоевропейската езикова референтна рамка (ОЕРР) на Съвета на Европа, която цели постигането на единен стандарт при изучаването на чужди езици в страните членки на ЕС. Този инструмент прави съпоставими и сравними чуждозиковите компетентности в рамките на обединена Европа, като предоставя единна база за разработване на учебни системи, програми и изпитни материали. Според ОЕРР нива А1 и А2 се определят като характеризиращи се с овладяване на основни познания, които позволяват използване на езика на базисно ниво, докато достигналите ниво В1 на владеене на чуждия език са в състояние да го използват самостоятелно. В духа на наложилите се от 90-те години на миналия век „текущ комуникативен метод“ (Richards, Jack. *Communicative Language Teaching Today*. Cambridge, 2006) и в съответствие с датиращия от вече повече от десетилетие по-задълбочен интерес към граматиката (Crystal, David. *Rediscover Grammar*. Pearson Longman, 2004) самоучителят съответства на съвременните основни принципи за съставяне на учебни помагала.

Втората част на самоучителя е организирана в пет урочни единици, които се съсредоточават върху теми, плавно насочващи обучаваните за преход от ежедневието с акцент върху места, хора, образование, минало, настояще, култура, природа, забележителности, здраве, храни, работа, развлечения и т.н., основно застъпени в първата част, към достъпна по-абстрактна и професионално насочена тематика: документи, институции, минали събития, история и приказки, интеграция, планове и намерения, политика, медии и литература. Трите части от всяка урочна единица са съставени от диалози и кратки текстове, следвани от думи и изрази с преводни еквиваленти и обяснения, които дават насоки за употребата им. Съпътстващите разяснения съдържат информация за употребата на характерни за английския език конструкции и изрази, както и справки за видни представители на англоезичната литература, история и изкуство. В края на всяка от частите се отделя специално внимание на езиковите особености в раздел „Езикови акценти (преговор)“. В тях на достъпен език чрез въведените вече в първата част основни граматически термини на английски и български език в кратък, но изчерпателен схематичен вид, са представени граматически единици, включени в диалозите и текстовете в съответните части. Примерите са на английски език и съответстват на нивото на обучаваните, като дават насоки за самостоятелно използване на езика чрез разяснителните бележки в съответните части.

В съответствие със съвременните когнитивни схващания за човешките възможности за обработка на информацията предоставените лексикални

и граматически единици се разглеждат и в разширен преговор към всяка от частите, които включва проверка на наученото, но същевременно обобщава и затвърждава натрупаните знания върху въведените граматически единици чрез разнообразни типове упражнения. По този начин многократно се активират знанията в различен контекст чрез различни упражнения, насочени към развиване на натрупаните познания. А това е възможно благодарение на изграждане на умения за работа с информация във вид на текст, който вече е въведен в урочната единица, представен на български език, разяснен в културологичен, лексикален и граматически аспект и върху който обучаваните се концентрират индивидуално. За целта те подбират в упражненията необходимите им липсващи думи в текст на вече позната тематика с позната им лексика, трансформират изречения според представени им обяснени и упражнени синтактични модели, избират подходящата глаголна форма, свързват думи в изрази, концентрират се върху употребата на предлози и т.н.

Ключовете под линия в разделите „Проверка на наученото“, познати на обучаваните от първата част на самоучителя, предоставят и във втората част възможността за максимално използване на капацитета му с цел индивидуално сравняване на отговори с отговорите в ключа. Така се развива умението да се търсят причините за допуснатите грешки и обучаваните да направят при необходимост справка с езиковите акценти. И във втората част на самоучителя коментарите, които завършват всяка от урочните единици, са особено полезни, като за целите на овладяване на английския език на по-високо ниво се отличават с по-висока степен на изчерпателност. Те детайлно запознават обучаваните с езикови особености на граматическата система на езика и са съобразени със спецификите, необходими за носителите на българския език.

За развиване на комуникативна компетентност у обучаваните е необходимо сравнително равномерно развиване на уменията за четене, писане, слушане и говорене, както и съпровождащо усвояване на граматическата структура на чуждия език. Съобразената с нивото за самостоятелно използване на езика лексикална и граматическа база се градира и развива и във втората част на самоучителя, което изгражда и предпоставки за развиване на четирите основни умения за ниво В1, като създадените умения не ограничават обучаваните, а напротив, предоставят инструменти и богат справочен материал в приложенията за самостоятелно усвояване на английския език и на по-горни нива според ОЕЕРР.

За целите на самостоятелното използване на чуждия език според ОЕЕРР от обучаваните се очаква да разбират основните идеи в устна или писмена реч на ежедневна и позната тематика, свързана със семейството, работното място, училището, свободното време и т.н. На това ниво се предполага и разбиране на основна информация при слушане на радио и гледане на телевизионни програми, касаещи актуални теми или въпроси от личен или професионален

характер. И във втората част на самоучителя разглежданите диалози и текстове са придружени от висококачествени записи на компакт диск и служат за образец за правилно произношение. В това отношение освен за самостоятелна работа самоучителят с разнообразната си тематика на диалозите и текстовете дава възможност да се използва и като помагало в обучителни курсове, предназначени за ученици и студенти.

За да се достигне ниво, което позволява самостоятелно използване на изучавания чужд език според ОЕЕРР, се очаква обучаваните да разбират текстове, които съдържат предимно често употребявана всекидневна и професионална лексика, както и описания на събития, чувства и пожелания в усната и писмената реч. Диалозите, анекдотите и образователните текстове, включени във втората част, продължават вече утвърдената в първата част традиция да създават интересен и провокативен ситуативен фон, благодарение на който се улеснява запомнянето на лексикални и граматически единици с преводните им еквиваленти в контекст. В комбинация с предоставената богата културологична и лингвистична информация материалите са достъпни за разбиране, а контекстът спомага да се визуализира ситуацията. Представеният диалог или текст заедно с превода му на български език биха могли да се използват за отправна точка за разбиране на писмена и усна реч, както и за използване на информацията в тях, която да бъде предавана самостоятелно от единия на другия език. В такъв случай индивидуалният преводен вариант, направен от обучавания, може да се сравни и анализира благодарение на включените в самоучителя текстове.

Речевото общуване, необходимо за достигане на ниво за самостоятелно използване на чуждия език, се характеризира с развити умения за справяне със ситуации по време на пътуване в страни, в които се говори съответният език, участие в разговор на позната тема от личен характер, свързана с ежедневието и професионалните занимания. Културоведските текстове, свързани както с англоезичните страни, така и с родната култура дават стабилна база, наситена с информативност и ситуативност, която стимулира интересите на изучаващите английски език. Аудиозаписите на текстовете и диалозите е препоръчително да се използват и като материал за слушане преди прочитане на английския или българския текст. След запознаване с диалозите препоръчително е записите да се използват и за осъществяване на диалог, като след всяка чута реплика обучаваният участва със своя реплика и я сравнява с тази от записа.

Самостоятелното използване на чужд език включва и боравене с необходимия набор от средства за описване на личен опит, мечти, надежди и амбиции, изясняване на причини, изразяване на мнения и разказване на планове, случки или сюжети. Включените в самоучителя диалози и текстове предоставят възможност на обучаваните да натрупат опит в четенето, слушането и анализа на писмена и усна реч, което им помага да се чувстват уверени да говорят за

себе си, плановете си и впечатленията си. По този начин е възможно интегрирано да се развиват пасивните и активните речеви умения и да се създава усещане за напредване при усвояването на английския език.

Не на последно място, самостоятелното използване на чуждия език предполага развити умения за съставяне на свързан текст върху позната тематика или теми от личен интерес. Текстовете, използвани в двете части на самоучителя, предоставят богата езикова информация и разяснения за типична употреба на думи и изрази в английския език. По тази причина те могат да се използват като примери за съставяне на собствени текстове относно англоезичната и българската култура и традиции, случки, преживявания, впечатления, сюжети и т.н.

В помощ на обучаваните за овладяване на граматиката на английския език втората част на самоучителя съдържа осем тематично обусловени приложения, които представляват неизменна част от справочната библиотека на всеки, който се занимава с английски език за удоволствие или в професионален план. В отделни приложения е представена в удобен, схематичен и същевременно изчерпателен вид следната съществена за овладяването на езика информация, а именно: седемте групи на съществителни имена в английския език, които образуват неправилно множественото число; списък на неправилните глаголи с формите им за инфинитив, минало време и минало причастие; най-често срещаните фразеологични глаголи със значенията им и превод; едни от най-използваните идиоматични изрази с обяснения на английски език; числа (числителни бройни, редни и дроби); списък на държавите по света заедно с националностите и езиците, които се говорят в тях. Особено внимание заслужават последните две приложения: „Британски и американски английски: различия“ и „Тематичен българо-английски речник“. Така наред с интересната и провокативна тематика, задълбочените, ясни и кратки разяснения на лексикални и граматически единици, както и културологична информация самоучителят разширява познанията на обучаваните в сравнителен план. Той им дава възможност да развиват и умението за превод, което е неизменна част от владееенето на чужд език, като им предоставя и богат справочен материал, който те могат самостоятелно да използват за развиване на уменията си, които ще ги отведат до овладяване на езика на още по-високо ниво.

В заключение, втората част на самоучителя продължава утвърдената в първата част тенденция да представя подобрения езиков материал систематизирано и чрез надграждане както по отношение на лексиката, така и на граматиката. Използваните диалози и текстове са запомнящи се, интересни и провокативни, на ежедневна, научнопопулярна и характерната за по-високото ниво достъпно абстрактна тематика, благодарение на която обучаваните придобиват увереност за натрупани познания в разнообразни сфери на живота. Детайлните коментари и обяснения допълват увереността у обучаваните,

която се дължи на способността им да си изясняват специфични трудности, срещани при усвояването на английски език от носители на българския език. Богатите на информация приложения осигуряват бърз и изчерпателен достъп до съществена за ползващите английски език информация. Заслужава да се обърне и внимание на качествените аудиозаписи, които са предпоставка за добро произношение и за развиване на умения за разбиране на устна реч.

**A SELF-STUDY TEXTBOOK
FOR INTERMEDIATE LEARNERS OF ENGLISH,
RICH IN TOPICAL STORIES AND REFERENCES**

✉ **Dr. Milka Hadjikoteva, Assist. Prof.**
Department of English Studies
New Bulgarian University
21, Montevideo St.
1618 Sofia, Bulgaria
E-mail: mhadjikoteva@nbu.bg